

Bakó András szivarra gyűjtött, kipöfékelt néhány felhőskét (csak a könyöklő puttók hiányoztak róluk), majd – mintegy mellékesen – megkérdezte tőlem: – Ismered te a halálfélelmet?

– Éjfél és virradat között, a farkasok óráján gyakran felébredek rá... – kezdtem óvatosan, de öreg barátom türelmetlenül legyintett: – Én nem a ti alak-talan, egzisztencialista szorongásaitokra gondolok, hanem arra, amelyet a pillanat tört része választ el a halál tapasztalatától.

– Nem, azt még nem ismerem – mentegetőztem, mintha mentegetőzőm kellett volna.

– Mindjárt gondoltam – mondta megvetően Bakó András –, hiszen te már a háború után születted, nem ismerheted azt a gyomrot-beleket feszítő érzést, amit szinte daganatként lehet kitapintani – nem véletlen, hogy az én nemzedékemből olyan sokan haltak meg gyomorrákban, 15–20 évvel a világháború után. Azt hiszem, még nem be-

BAKA ISTVÁN

Váltók között

szeltem róla, hogy tartalékos tüzértisztként, '44 nyarán részt vettem a csúfos kudarccal végződött dél-erdélyi hadműveletben, melynek során legjobb bajtársaimat veszítettem el.

Vonultunk, vonultunk egy kisvárosra át, miközben fölöttünk két német felségjelű bombázó körözött, mintha csak ránk vigyáznának. Ám alig értünk ki a nyílt terepre, kiderült, hogy a repülőkhöz román pilóták ülnek: olyan bombazáport zúdítottak ránk váratlanul, hogy mire felocsúdtunk volna, embereink fele-kétharmada szétszaggatott tagokkal hevert a fedezéket nem kínáló, nyár végi színekben tobzódó mezőn. Én, jobb híján, egy barackfa alá futottam, s miközben a bombák potyogtak körülöttem, iszonyatos halálfélelemben csak tömtem, tömtem

magamba a tocsogásra érett barackokat, mintha még utoljára jót akarnék zabálni, mielőtt húscafatokra tép szét a detonáció...

– Megrázó a történeted, Bandi barátom – mondtam én, a hatásszünetet kivárva –, de mit akarsz vele mondani?

– Ezzel semmit – legyintett ismét öreg barátom –, viszont néhány éve együtt utaztam a vonaton egy vasutassal, akit majdnem elgázolt a Puskin expressz. Tudod, nekem erről a Moszkva és Belgrád között közlekedő gyorsvonatról nem a nagy orosz költő jut eszembe, hanem az ötvenes évekbeli Puskin nagykövet, aki úgy tárgyalt Rákossal, hogy kirakta maga elé az asztalra a pisztolyát – lássa a kopasz hájfejű, ki az úr a háznál!... – Bakó András elbóbiskolt, s köhintésemre felriadva, megkérdezte: – Hol is tartottam?

– A Puskin... illetve a vasutasnál.

– Igen. Tehát kiment ez a vasuta pályatestet ellenőrizni Kelebiánál, pályára a határtól. Csakhogy éppen a váltók között volt a lába, amikor a Puskin expressz közeledése miatt átállították, s az ő lábfeje közéjük szorult. Megpróbálta kiszabadítani, nem ment.

A váltó olyan erősen tartotta, hogy a bakancsából sem tudott kibújni. Húsz perc, és ha addig nem sikerül segítséget szerezni, halálra gázolják. Nem járt arra senki, a síneket is hiába döngötte, halálfélelemben egymás után szívta a cigarettákat, s épp az utolsó – az utolsó szál gyufával – készült rágyújtani, amikor eszébe villant a megoldás. De már csak az az egy szál gyufája maradt, és közben a szél is föltámadt... Meg kellett várnia, amíg a vonat fényszórója feltűnik a kanyarban, letépte magáról az inget, meggyújtotta, és a lángoló inget lobogtatva figyelmeztette a masinistát... Fél méterre tőle állt meg a mozdony. Ő addig megöszült, legalább húsz évet öregedett, mint én a dél-erdélyi barackfa alatt.